

Andragologie

Veranderwoede

Zeven filosofische colleges met Hans Achterhuis en Nico Koning
januari - april 2019

Waarom moet het perse anders?

- Waarom willen we zoveel veranderen?
- Wat beweegt veranderkundigen? Welke emoties liggen onder hun werk?
- Wat drijft de mensen met wie we werken en hoe verhoudt dit zich tot onze eigen drijfveren? Zijn deze emoties vatbaar voor toetsing en legitimatie?
- Bent u geïnteresseerd in zelfonderzoek?

In deze nieuwe filosofische collegereeks van Hans Achterhuis en Nico Koning kunt u meedenken over het omgaan met emoties die vaak negatief worden beoordeeld, zoals angst, woede en afkeer. Deze emoties kunnen ook een positieve veranderkracht hebben.

Er zal een geschiedenis van de **opstandigheid** worden geschetst in samenhang met een reconstructie van de processen van groei en verfijning van **rechtsgevoel**.

We proberen die ontwikkelingen te duiden als bouwstenen van een civilisatieproces, een civilisatieproces dat talloze malen 'in fast motion' als het ware herhaald wordt in persoonlijke levensgeschiedenissen.

Er bestaat ook een commercieel-economisch en technocratisch-bestuurlijk gedreven **veranderdrift**, maar we willen die onderscheiden van de **woedende wil** tot verandering. Andragologie is vanaf het begin verbonden geweest met een **emancipatie-ethos**. Nu wordt dit meer en meer verbonden met een **duurzaamheidsethos**. Bij beide gaat het om een vorm van verzet tegen heerschappij. Wetenschap kan zo dienstbaar worden gemaakt aan een **veranderingsdrang** vanuit zowel emotionele als morele motieven.

Een collegereeks voor iedereen die mee wil denken en/of iets nieuws wil horen over drijfveren achter **veranderingen**. En iedereen die die drijfveren wil begrijpen en mogelijk enigermate beïnvloeden - **als burger en/of als 'veranderkundige'**. Eigenlijk voor iedereen die vindt dat er echt iets moet veranderen.

Programma

De wil tot verandering

In dit programma komen emoties aan de orde die de elementen vormen van een motor tot verandering. Dat zijn vooral zogenaamde 'negatieve emoties'.

Of moeten we die in een wetenschappelijke benadering 'tussen haakjes zetten'? Veranderkunde kan ook op 'instrumentele' en 'waardevrije' wijze worden beoefend, waarbij kennis over de werkingwijze van veranderingsprocessen wordt aangewend om veranderingen te 'implementeren'. Een meer kritische beoefening weegt echter ook de veranderingsdoelen en de waarden die eraan ten grondslag liggen. Dat is een oude discussie.

Maar we kunnen ook een stap verder gaan en behalve de doelen en waarden tevens de **motieven en emoties wegen** die ten grondslag liggen aan de wil tot verandering.

Veranderen is vechten

Waarom willen we iets veranderen? Daarin speelt vaak een mengeling van motieven: het **verlangen** naar iets beters, **angst** voor de huidige bedreigende situatie, **afkeer** van aspecten van die situatie, **verdriet** om een gemis, **woede** jegens de verantwoordelijken daarvoor. *Het moet beter, het kan beter*. Er is iets dat het de moeite waard maakt om het gevecht aan te gaan.

Woede

Woede is een belangrijk motief voor pogingen tot verandering.

We leven in een wereld vol woede. Er is alle reden om te proberen uitwassen van woede te beteugelen. Maar het zou een grote vergissing zijn om woede altijd maar te willen overwinnen, of erger: te onderdrukken. Een eeuwenlange emancipatiestrijd heeft geleid tot een democratisering van woede. Woede is allang niet meer voorbehouden aan koningen, goden of ridders. Maar die democratisering kan alleen stand houden als er effectieve instrumenten zijn om de woede te toetsen en de uiting ervan aan spelregels te binden. Een moderne democratische samenleving vraagt daarom om een zekere **discipline** en de vorming van een verfijnd **rechtsgevoel**.

Beschavingsgeschiedenis

Eeuwenlang hebben mensen moeten leren de dingen te accepteren zoals ze 'nu eenmaal' zijn. In een moderne samenleving kunnen we niet zonder veranderwoede en tegelijkertijd kunnen we het niet stellen zonder een beschavende discipline om die veranderwoede goed (verantwoord) aan te wenden.

We gaan op zoek naar civilisatieprocessen van die woede en gebruiken literatuur van vroeger en nu: van **Griekse** filosofen en **Joodse** profeten tot denkers als **Elias, Nussbaum, Sloterdijk, Latour** en **De Waal**. We combineren daarbij meerder benaderingen:

1. Een **biologisch-antropologische** – hoe werken emoties, i.h.b. angst, afkeer en woede?
2. Een **sociologische en sociaal-filosofische** – welke emotiehuishoudingen zijn er in menselijke samenlevingen georganiseerd?
3. Een **cultuurhistorische** – de joodse wortels van het emancipatie-ethos en de ontwikkeling van een steeds verfijnder rechtsgevoel in de westerse geschiedenis.
4. Een **politieke en sociaal-ethische** – over verzet en opstandigheid in het denken van o.a. **Camus en Arendt**.

Deze collegereeks

Het thema ligt in het verlengde van de studie over geweldbeteugeling van Achterhuis/Koning in *De kunst van het vreedzaam vechten*. Dat boek is deels ontstaan uit voorgaande collegereeksen in de Kring Andragologie. We lezen en bespreken in zes colleges nu een aantal **nieuwe teksten**. Voor de zevende bijeenkomst vragen we de deelnemers om een bijdrage te leveren in de vorm van een presentatie. Bovendien kan ieder bij elk college materiaal uit de actualiteit inbrengen, waaraan we de theoretische exercities kunnen toetsen.

GEHOORD IN DE TREIN

Ik kan dit niet
door de beugel zien

#treintaal

Overzicht colleges 2019

De collegereeks heeft zeven donderdagavondbijeenkomsten

10 januari	opvoeding en zelfopvoeding	de geboortepapieren van de andragologie
24 januari	de groei van rechtsgevoel	een cultuurhistorische verkenning
7 februari	legitimatie van opstandigheid	vruchtbare en doorgeslagen opstandigheid
28 februari	emancipatie en verduurzaming	twee typen verzet tegen heerschappij
14 maart	geciviliseerde veranderwoede	handvatten voor een betere woedehuishouding
4 april	omgaan met volkswoede	mogelijkheden voor een beschavingsoffensief
25 april	Presentaties	

Docenten

Hans Achterhuis (1942) is emeritus hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Twente. Hij is vooral bekend als sociaal filosoof die zich laat horen in maatschappelijke discussies, met als centrale thema's welzijnswerk, utopie, technologie en geweld. Enkele van zijn publicaties zijn *Met alle geweld* (2008) en *De utopie van de vrije markt* (2010). Van 2011-2103 was hij (de eerste) Denker des Vaderlands. Zie www.hansachterhuis.nl

Nico Koning (1950) is andragoloog. Hij doceerde filosofie en ethiek aan de Hogeschool van Amsterdam bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Daar gaf hij ook trainingen in het leiden van socratische gesprekken. Hij levert bijdragen aan het publieke debat op het gebied van sociale vraagstukken. Zie www.nkoning.nl

Literatuur

We lezen bij elke bijeenkomst concepthoofdstukken voor nieuwe publicaties. Deze zullen worden verstrekt. (Achtergrondliteratuur is steeds: Hans Achterhuis en Nico Koning: *De kunst van het vreedzaam vechten*, Lemniscaat, Rotterdam 2014).

Verder zijn er boeken die geen basisliteratuur zijn, maar wel in de colleges worden besproken, i.h.b.:

Albert Camus: *De mens in opstand*

Peter Sloterdijk: *Woede en tijd*

Bruno Latour: *Oog in oog met Gaia*

Certificaat

Het bestuur van de Kring Andragologie reikt een certificaat uit aan de deelnemers die de volledige reeks hebben gevolgd, als een teken van andragologische kwaliteit.

Praktische zaken

Data: donderdag 10 en 24 januari, 7 en 28 februari, 14 maart, 4 en 25 april 2019.

Tijden alle colleges: 18.00 - 21.00 uur.

Locatie: UvA, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 WV Amsterdam, lokaal wordt nog bekend gemaakt.

Prijs voor de gehele reeks: € 540,-

Leden van de Amsterdamse Universiteits Vereniging en de Kring Andragologie € 490,-
Studenten studieverenigingen speciale prijs (enkele plaatsen).

Inschrijven.

Inschrijven kan via de website Kring Andragologie van de Universiteit van Amsterdam alumni.uva.nl/andragologie of bij de Kringwebsite andragologie.org met [deze link](#).

Betaling uitsluitend vooraf (minimaal 2 weken voor aanvang) op rekeningnummer NL 47 INGB 0005 683 762 van Kring Andragologie o.v.v. 'Achterhuis 2019' en uw naam.

U bent pas na ontvangst van uw betaling definitief ingeschreven voor de collegereeks. Mocht u onverhoopt verhinderd zijn dan kunt u uw betaling tot 14 dagen voor de start terugontvangen. Daarna is restitutie niet mogelijk. U kunt wel een vervanger sturen, ook indien u een enkele keer verhinderd bent.

Organisatie.

Deze collegereeks wordt georganiseerd door de Kring Andragologie.

Secretariaat:

Universiteit van Amsterdam

Valckenierstraat 65-67, kamer B.63

1016 XE Amsterdam.

tel: 020 5255880, bgg: 06 21866048

uva-alumni.nl/andragologie

andragologie.org

e-mail: andragologie@uva.nl

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
KRING ANDRAGOLOGIE